

TÍNH TOÁN CHỈ TIÊU GDP THEO GIÁ SO SÁNH THÔNG QUA BẢNG INPUT - OUTPUT

Bùi Trinh

Thông thường chỉ tiêu GDP được tính bằng 2 loại giá: giá hiện hành và giá so sánh, GDP theo giá hiện hành phản ánh giá trị tăng thêm mà các ngành thực tế tạo ra trong năm đó, GDP theo giá so sánh phản ánh giá trị tăng thêm mà các ngành tạo ra trong năm đó nhưng đã được loại trừ

yếu tố giá, tức là chỉ tăng thuần túy về lượng so với năm so sánh. Khi tính cơ cấu các ngành trong nền kinh tế thì dùng giá hiện hành vì nó phản ánh chính xác tỷ lệ của các ngành thực tế trong nền kinh tế của năm đó, nhưng để tính tốc độ phát triển cần phải tính GDP theo giá so sánh (loại bỏ

yếu tố giá ra khỏi chỉ tiêu GDP) khi đó mới biết chính xác sự tăng về lượng thuần túy của chỉ tiêu này là bao nhiêu?

Để loại bỏ yếu tố giá ra khỏi chỉ tiêu GDP cần phải hiểu rõ nguồn gốc của chỉ tiêu GDP, như vậy mới có thể đưa ra giải pháp đúng đắn để tính chỉ số giá GDP cũng như GDP theo giá so sánh (thường gọi một cách sai lầm là chỉ số giảm phát GDP- cách gọi này theo chúng tôi là mượn trong kinh tế chính trị). Chúng tôi đưa ra những ý niệm thuộc về bản chất của chỉ tiêu GDP để từ đó tính toán chỉ tiêu này theo giá so sánh; hiện nay trên thế giới đều sử dụng bảng I/O như một công cụ để tính GDP theo giá so sánh, vì bảng I/O thể hiện một cách toàn diện nhất mối quan hệ giữa cung và cầu.

Năm 1936, khi phân tích tình hình kinh tế của thời kỳ khủng hoảng năm 1930; Keynes đã trở thành người đầu tiên đưa ra những ý niệm vĩ mô như tiêu dùng cuối cùng, tích lũy tái sản xuất, xuất khẩu, nhập khẩu,... nhằm phân tích tổng quát nền kinh tế. Sự liên hệ giữa các chỉ tiêu này được biểu hiện dưới dạng tổng cầu:

$$Y = C + G + I + X - M$$

Với Y là kết quả sản xuất

C là tiêu dùng cuối cùng của hộ gia đình

G là tiêu dùng cuối cùng của Chính phủ

I là đầu tư hoặc tích lũy

X là xuất khẩu

M là nhập khẩu

Tuỳ theo phạm trù sản xuất mà Y được hiểu theo những ý niệm khác nhau; trong hệ thống các bảng cân đối vật chất - MPS trước đây Y là thu nhập quốc dân, trong hệ thống tài khoản quốc gia - SNA, Y là tổng sản phẩm quốc nội (GDP), như vậy có thể thấy về ý niệm kinh tế và ý

tưởng ban đầu GDP được xem như tổng cầu (tiêu dùng, tích lũy, chênh lệch xuất nhập khẩu - còn gọi là sử dụng cuối cùng). Từ quan hệ tổng cầu của Keynes có thể thấy chỉ số giá GDP là bình quân gia quyền của chỉ số giá tiêu dùng (CPI), chỉ số giá sản xuất (tích lũy được tính theo chỉ số giá sản xuất - PPI) và chỉ số giá của chênh lệch xuất nhập khẩu. SNA xuất bản năm 1953 chưa có bảng I/O. Richard Stone là người hoàn thiện SNA bằng cách đưa bảng I/O vào lần điều chỉnh năm 1968 và đến năm 1993 bảng I/O được xem như trung tâm của toàn bộ hệ thống. Sự ra đời của bảng I/O đã thể hiện tốt nhất mối quan hệ cung cầu của nền kinh tế. Từ những vấn đề như vậy, có 3 cách tiếp cận để tính GDP hay còn gọi là 3 phương pháp đó là: Phương pháp sử dụng cuối cùng, phương pháp sản xuất và phương pháp phân phối. Và cũng từ đó để tính toán GDP theo giá so sánh được tiếp cận như sau:

Một điều cần làm rõ khi nói đến chỉ số giá tiêu dùng (CPI) hoặc chỉ số giá sản xuất từ công thức GDP

$$GDP = \sum VA_j + \text{thuế nhập khẩu}$$

Trong đó: VA_j là giá trị gia tăng ngành j

Giả sử có vectơ chỉ số giá $P = (P_1, \dots, P_n)$ với P_1 là chỉ số giá của năm t so với năm t_0

X là ma trận chi phí trung gian theo giá thực tế năm t, lúc đó tính được ma trận chi phí trung gian X' với các phần tử X'_{ij} (với $i = 1, n$) là chi phí trung gian của ngành j năm t theo giá năm t -1 được tính như sau:

$$X'_{ij} = X_{ij} / P_i \text{ với } i = 1, n$$

Gọi GO_j là giá trị sản xuất của ngành j năm t, vậy giá trị sản xuất của ngành j

năm t theo giá của năm t theo giá năm t -1 được tính như sau:

$$GO'_j = GO_j / P_j$$

Vấn đề đặt ra ở đây là sử dụng P_j nào?

Chỉ số giá chỉ được tính cho giá sản xuất, còn bản chất của chỉ số giá GDP (deflator GDP) là bình quân gia quyền của chỉ số giá tiêu dùng, chỉ số giá sản xuất và chỉ số giá xuất nhập khẩu.

Khi dùng chỉ số giá để tính giá trị sản xuất của các ngành sản xuất vật chất (trừ ngành xây dựng) về giá so sánh năm gốc dùng chỉ số giá sản xuất (PPI). Đối với các ngành dịch vụ như: giáo dục, văn hoá thể thao, y tế,... Riêng đối với ngành xây dựng cần điều tra định mức cho 1 m² nhà phân theo loại nhà để tính chỉ số giá giá trị sản xuất.

Gọi VA_j là giá trị tăng thêm của ngành j theo giá thực tế năm t, vậy

$$VA'_j = GO'_j - \sum_{i=1}^n X_{ij}'$$

Ký hiệu GDP theo giá so sánh GDP_{ss}

$$GDP_{ss} = \sum_{j=1} VA'_j + \text{thuế nhập khẩu}$$

Khi đó tính chỉ số giá GDP (Deflator GDP) theo công thức sau:

$$\text{Def GDP} = GDP_{hh} / GDP_{ss}$$

Như vậy, không dùng chỉ số giá tiêu dùng (CPI) hoặc chỉ số giá sản xuất (PPI) để tính giá trị tăng thêm của các ngành theo giá so sánh năm gốc, chỉ dùng các chỉ số này để tính giá trị sản xuất của các ngành, từ đó tính được GDP theo giá năm trước so sánh năm gốc và chỉ số giá GDP, Chỉ số giá GDP không nhất thiết phải bằng chỉ số giá tiêu dùng hoặc chỉ số giá sản xuất ■